

NORTH-SOUTH ECONOMIC CORRIDOR : NSEC

การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน
ระหว่างไทยกับมณฑลทางตอนใต้ของจีน : นโยบาย

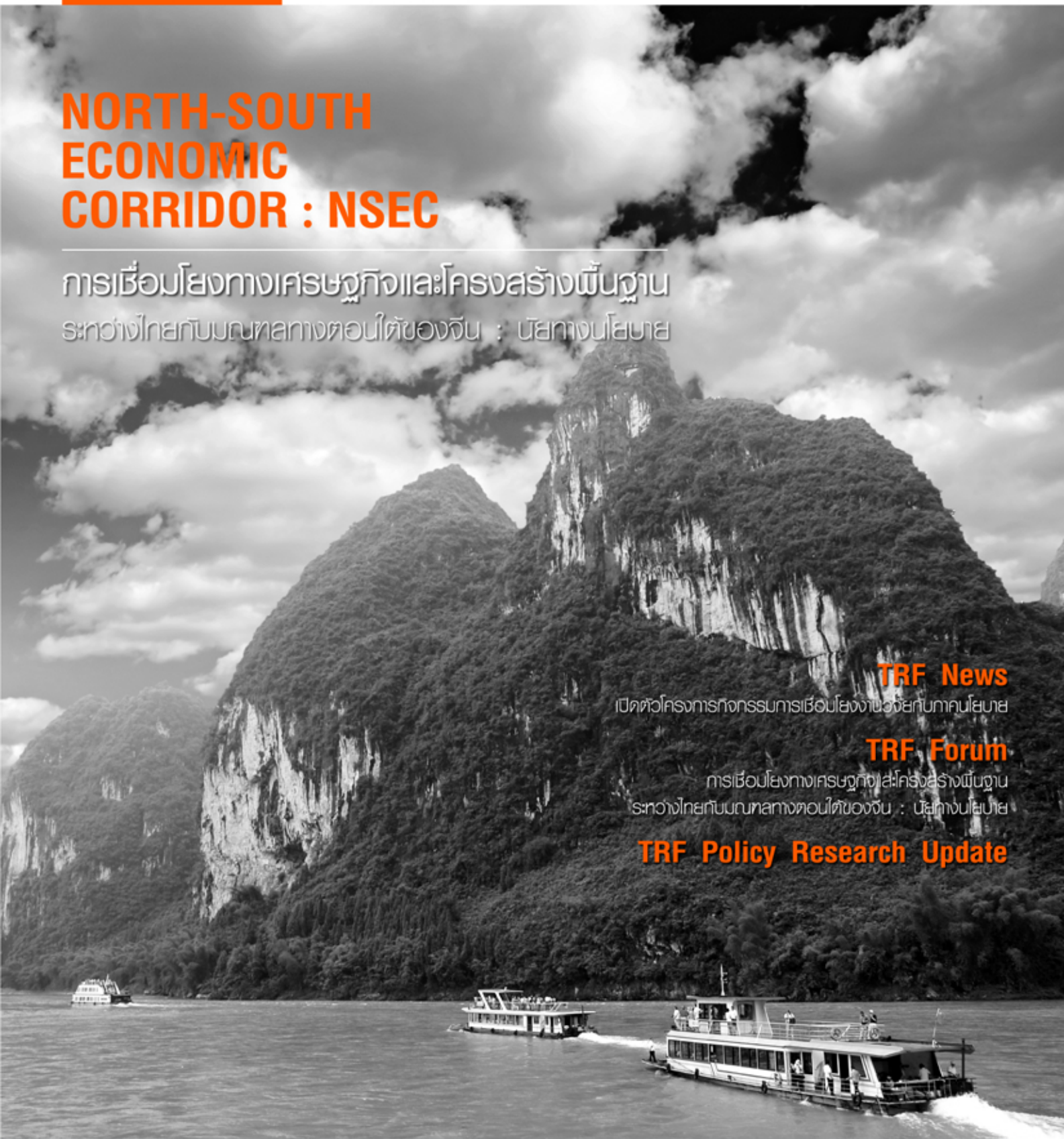
TRF News

เปิดตัวโครงการกิจกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย

TRF Forum

การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน
ระหว่างไทยกับมณฑลทางตอนใต้ของจีน : นโยบาย

TRF Policy Research Update

Contents

TRF News 4

เปิดตัวโครงการกิจกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย

TRF Forum 6

เวที ano. (TRF FORUM)

TRF Policy Research Update! 8

Editor's Note

บรรณาธิการ: กิตติกร

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีภารกิจหลักในการสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ด้วยการวิจัย บนฐานความเชื่อที่ว่าองค์ความรู้ที่ได้จากกระบวนการวิจัยจะสามารถนำไปสู่การหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ เกือบสองทศวรรษที่ผ่านมา สกว. ได้สนับสนุนโครงการวิจัยไปแล้วเป็นจำนวนมาก และได้สร้างองค์ความรู้ที่หลากหลายให้กับสังคมไทย อย่างไรก็ตาม การที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนนั้น คงไม่ใช่เพียงแค่การสร้างองค์ความรู้ แต่สิ่งที่สำคัญไม่น้อยไปกว่านั้น คือ การสร้างกลไกในการส่งผ่านองค์ความรู้ไปสู่ภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้องค์กร/บุคคลที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนได้ ส่วนเสีย (Stakeholder) ได้นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ซึ่งสิ่งนี้เป็นจุดเน้นที่ สกว. ให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการสนับสนุนทุนวิจัย ถึงแม้ว่าความพยายามในการเข้าถึง Stakeholder จะมีมาอย่างต่อเนื่องและมีการดำเนินการในรูปแบบที่หลากหลาย แต่สิ่งที่ยังมีการดำเนินการค่อนข้างน้อยในช่วงที่ผ่านมา คือ การสร้างกลไกเชิงสถาบันเพื่อเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบายและเพื่อให้กลไกนั้นเป็นตัวผลักดันให้ข้อมูลองค์ความรู้ และข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยไปถึงบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศ ดังนั้นโครงการ **"กิจกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย"** ซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2553 ที่ผ่านมานี้ จึงเป็นส่วนหนึ่งของความพยายาม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

การจัดทำ TRF Policy Bulletin เป็นหนึ่งในกิจกรรมหลักที่โครงการกิจกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบายดำเนินการ เพื่อส่งผ่านข้อมูลงานวิจัยบางอย่างไปสู่ภาคนโยบายและสาธารณชน TRF Policy Bulletin จะเน้นสรุปประเด็นสาระสำคัญจากงานวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) และเน้น update โครงการวิจัยเชิงนโยบายของ สกว. เป็นสำคัญ โดย Bulletin จะถูกตีพิมพ์และเผยแพร่เป็นประจำทุกเดือน เริ่มจากฉบับเดือนมิถุนายนนี้ เป็นต้นไป

เวที สกว. TRF FORUM

การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ North-South Economic Corridor : NSEC)

เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2553 ที่ผ่านมามีโครงการกิจกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย ได้จัดการประชุมเวที สกว. (TRF Forum) ขึ้น ภายใต้หัวข้อ “การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานระหว่างไทยกับมณฑลทางตอนใต้ของจีน : นโยบาย” โดยได้รับเกียรติจากวิทยากรสองท่าน คือ รศ.ดร.สุธีร์ พนมยงค์ อาจารย์ประจำคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี และ ผศ.ดร.อักษรศรี พาณิชยาสัน อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อ.สุธีร์ ได้บรรยายในหัวข้อเรื่อง “การเชื่อมโยงด้านโลจิสติกส์จีน-อาเซียน และนโยบายต่อประเทศไทย” ส่วน อ.อักษรศรี บรรยายในหัวข้อ “สถานะและโอกาสด้านการค้าและการลงทุนจากการเชื่อมโยงระหว่างไทยกับมณฑลทางตอนใต้ของจีน” ซึ่งทั้งสองเรื่องเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยที่อาจารย์ทั้งสองท่านได้รับทุนสนับสนุนจาก สกว. การบรรยายดังกล่าวมีสาระสำคัญที่พอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้

อ่านต่อหน้า 6

TRF POLICY RESEARCH

Update!

งานวิจัย สกว. ที่ยกมาหน้า Update ประจำเดือนนี้ เป็นโครงการวิจัย 3 โครงการ ซึ่งอยู่ภายใต้ชุดโครงการ “มิติทางเศรษฐกิจของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร” โดยชุดโครงการดังกล่าวมี รศ.ดร. วรเวทย์ สุวรรณธาดา อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้ประสานงานและหัวหน้าชุดโครงการ

ความน่าสนใจของชุดโครงการนี้อยู่ที่การมองการปรับเปลี่ยนโครงสร้างประชากรของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก้าวเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ในมิติทางเศรษฐกิจ (เช่น อุปสงค์ต่อสินค้าที่อาจเปลี่ยนแปลงไป การจ้างงานและประสิทธิภาพการผลิตของแรงงาน (Labor Productivity) ตลอดจนรูปแบบสวัสดิการต่างๆ) ซึ่งมีความแตกต่างจากงานวิจัยอื่นๆ ที่ทำมาก่อนหน้านี้ที่เป็นมิติด้านสังคมเป็นสำคัญ นอกจากนี้ คุณูปการที่สำคัญของชุดโครงการนี้ต่อสังคมไทย คือ การให้นมมองเกี่ยวกับสถานะการนทางเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นพร้อมกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เพื่อหามาตรการรับมือกับความท้าทายที่จะตามมา ซึ่งเป็นารวิจัยแบบ “มองไปข้างหน้า” ที่มีอยู่ไม่บ่อยนักกับในสังคมไทย

อ่านต่อหน้า 8 >>

Grand Opening

เปิดตัวโครงการ

กิจกรรม การเชื่อมโยง งานวิจัยกับ ภาคนโยบาย

เป็นสิ่งที่ไม่ปฏิเสธไม่ได้ว่า... ในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะนั้น ข้อมูลและความรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะขาดเสียมิได้

ประเด็นคือ ข้อมูลและความรู้ในรูปแบบใดที่จะสามารถทำให้กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เชื่อว่าข้อมูลและความรู้ที่มาจากกระบวนการวิจัยที่เป็นวิทยาศาสตร์เป็นข้อมูลและความรู้ที่มีความน่าเชื่อถือ และน่าจะได้ถูกนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดนโยบายสาธารณะหรือใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศ ด้วยเหตุนี้ สกว. จึงมีแนวคิดที่จะสร้างให้เกิดการเชื่อมโยงภาควิจัยกับภาคนโยบายขึ้น เพื่อเป็นกลไกในการส่งผ่านองค์ความรู้จากภาควิจัยที่ สกว. มีอยู่ไปสู่หน่วยงาน/องค์กรหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศ

นับตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2552 เป็นต้นมา กลไกในการเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย ได้ถูกสร้างขึ้นในฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1) โดยได้มีการดำเนินกิจกรรม 2 อย่างประกอบด้วย

1 การประชุมเวที สกว. (TRF Forum)

เป็นการประชุมขนาดเล็ก (โดยปกติไม่เกิน 35 คน) ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกเดือน (นับตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2552 เป็นต้นมา) มีประเด็นการประชุมที่เฉพาะเจาะจงผู้เข้าร่วมการประชุมประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคล 4 กลุ่ม ได้แก่ นักวิชาการ/นักวิจัย ผู้กำหนดนโยบาย ภาคเอกชน และสื่อมวลชนเป้าหมายของ TRF Forum คือ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดระหว่างนักวิชาการ/นักวิจัยและผู้กำหนด/ผู้ปฏิบัตินโยบาย ประเด็นที่เลือกมาเป็นหัวข้อในการอภิปรายใน TRF Forum แต่ละครั้งเป็นประเด็นการวิจัยที่ สกว. ให้การสนับสนุนหรือเป็นประเด็นที่มีความสำคัญทางนโยบายในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

2 การจัดทำเอกสาร บทสรุปเชิงนโยบาย (TRF Policy Brief)

เป็นเอกสารที่มีเนื้อหาล้น กระชับ ตรงประเด็น และให้ข้อเสนอเชิงนโยบาย จัดทำในรูปแบบของจุลสารการจัดทำ TRF Policy Brief มาจากแนวคิดที่ว่าเอกสารงานวิจัยของ สกว. ที่มีอยู่เป็นเอกสารที่มีเนื้อหายาว (เกือบทุกฉบับมีความยาว 100 หน้าขึ้นไป) และมีความเป็นวิชาการสูง ซึ่งทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจกับผู้กำหนดนโยบายในการที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนั้น TRF Policy Brief จึงถูกทำขึ้น เพื่อลดความหนาของเนื้อหางานวิจัย (มีความยาว ประมาณ 5 - 8 หน้า) แต่ยังคงประเด็นสำคัญเอาไว้และลดความเป็นวิชาการลงแต่ยังคงความน่าเชื่อถือทางวิชาการไว้ โดยฝ่าย 1 เชื่อว่า การสรุปงานวิจัยในรูปแบบของ Policy Brief จะทำให้ผลงานวิจัยจะถูกไปสู่ภาคนโยบายได้ดีขึ้น

3 การจัดทำวารสาร The TRF Forum

เป็นวารสารที่จัดทำขึ้นทุกๆ 3 - 4 เดือน โดยรวมเอาบทบรรยายของวิทยากรและ/หรือการอภิปรายของผู้เข้าร่วมการประชุม TRF Forum มาสรุปและเรียบเรียงให้อยู่ในรูปแบบบทความ ซึ่งใน TRF Forum แต่ละครั้งจะมีบทความที่ได้อย่างน้อย 1 บทความ เมื่อจัด Forum ไป 3 - 4 ครั้ง จะได้บทความอย่างน้อย 4 บทความ ซึ่งสามารถนำมาจัดทำในรูปแบบวารสารส่งให้แก่ผู้กำหนดนโยบาย และเผยแพร่สู่สาธารณชน

การจัดทำวารสาร The TRF Forum เกิดจากแนวคิดที่ว่าในการประชุม TRF Forum แต่ละครั้งมีข้อมูลข้อเท็จจริง และความคิดเห็นจำนวนมาก จากทั้งวิทยากรและผู้เข้าร่วมการประชุม และสิ่งเหล่านี้จำนวนมากเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นทางนโยบาย ซึ่งควรถูกเก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อการอ้างอิงและเป็นฐานความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ด้วยเหตุนี้ ฝ่าย 1 จึงเชื่อว่า หากประเด็นต่างๆ ในการประชุม TRF Forum ถูกนำมาสรุปเรียบเรียง และตีพิมพ์ในรูปแบบวารสาร และส่งถึงมือผู้กำหนดนโยบายแล้ว จะสามารถเป็นช่องทางหนึ่งที่เชื่อมโยงภาควิชาการ/ภาควิจัยกับภาคนโยบายได้

หลังจากดำเนินงานมาเป็นเวลาหนึ่งปีเต็ม กิจกรรมเหล่านี้เริ่มเป็นที่รู้จักมาก โดยเฉพาะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเพื่อให้กิจกรรมเหล่านี้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีการบริหารจัดการที่ดีสองตัวมากขึ้น สกว. จึงสร้างโครงการ **"กิจกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย"** โดยทำในรูปแบบของสัญญาประสานงาน มีระยะเวลาการดำเนินการ 1 ปี (ระยะที่ 1) โดยเริ่มตั้งแต่ 1 พฤษภาคม 2553 ไปจนถึง 30 เมษายน 2554 หลังจากที่ได้โครงการฯ ได้เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการแล้ว มีกิจกรรมใหม่เพิ่มเข้ามาอีกหนึ่งอย่างคือ การจัดทำจดหมายข่าว TRF Policy Bulletin โดยจะเน้นการนำเสนอข้อมูลและ Update งานวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) ของ สกว. ต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้กลไกในการเชื่อมโยงระหว่าง สกว. กับฝ่ายนโยบายสาธารณะ ทั้งในส่วนของ TRF Forum และการจัดทำเอกสารเชิงวิชาการ (The TRF Forum และ TRF Policy Brief) มีความต่อเนื่องและเป็นกลไกในเชิงสถาบันที่มีผลให้งานวิจัยของ สกว. ถูกส่งไปถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศ
- เพื่อให้ผลงานวิจัยของ สกว. ถูกนำไปสู่ผู้กำหนดนโยบายในปริมาณที่มากขึ้น และรวดเร็วกว่าที่ผ่านมา ทั้งนี้ หากมีการเปิดช่องทางให้สามารถ Subcontract การจัดทำ Policy Brief น่าจะทำให้ได้จำนวนงานที่เพิ่มขึ้น และสะดวกในการหาบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาช่วยในการจัดทำได้มากขึ้น
- เพื่อให้มีการนำเสนอข้อมูล และ Update ประเด็นการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) โดยผ่าน TRF Policy Bulletin ซึ่งกำหนดตีพิมพ์เป็นประจำทุกเดือน

ผลการดำเนินงานที่คาดหวัง

- (1 พ.ค. 2553 ถึง 30 เม.ย. 2554)
- จัดการประชุม TRF Forum 12 ครั้ง (รายเดือน)
 - ตีพิมพ์วารสาร The TRF Forum 4 ฉบับ (รายไตรมาส)
 - ตีพิมพ์ TRF Policy Bulletin 12 ฉบับ (รายเดือน)
 - ตีพิมพ์ TRF Policy Brief 25 ฉบับ

เว็บไซต์

ปัจจุบัน เว็บไซต์ของโครงการได้เปิดใช้อย่างเป็นทางการแล้ว สำหรับผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลกิจกรรมเอกสารงานวิจัยและข่าวคราวต่างๆ ของ สกว. ได้ที่ <http://prp.trf.or.th>

เวที สทอ. (TRF FORUM)

1 การเชื่อมโยงกับโลจิสติกส์ จีน - อาเซียนและนัยต่อประเทศไทย

การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับจีนตอนใต้ดำเนินไปภายใต้กรอบระเบียงเศรษฐกิจเหนือ - ใต้ (North - South Economic Corridor : NSEC) ซึ่งเป็นแนวเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมกรุงเทพฯ - กุหนิง ระเบียงเศรษฐกิจดังกล่าวมีเส้นทางย่อยหลายเส้นทาง อาทิ เส้นทางจากไทยสู่ยูนนานผ่านประเทศพม่า ทางแม่สาย - ท่าขี้เหล็ก เส้นทางผ่านเชียงของ - ห้วยทราย - บ่อเต็น - โมหัน และเส้นทางคมนาคมทางน้ำ โดยใช้แม่น้ำโขงเป็นหลัก

แนวคิดเรื่องระเบียงเศรษฐกิจนั้นเริ่มมีขึ้นประมาณปี 1992 เมื่อมีการเริ่มต้นของกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub - region : GMS) ซึ่งตรงกับแนวทางที่รัฐบาลไทยในขณะนั้นให้การสนับสนุน คือ การเปลี่ยนสนามรบในอินโดจีนให้เป็นสนามการค้า ต่อมาในปี 1996 ก็เริ่มมีการเชื่อมโยงทางโครงสร้างพื้นฐานกันมากขึ้น ไม่ว่าจะผ่านทางด้านถนนหนทางและการคมนาคมสื่อสารอื่นๆ ถึงแม้การเชื่อมโยงดังกล่าว จะยังไม่ครบถ้วนในปัจจุบัน แต่ก็ยังมีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาสำคัญในการเชื่อมโยงอนุภูมิภาค

ถึงแม้จะมีความพยายามอย่างต่อเนื่องในการสร้างเครือข่ายคมนาคมเชื่อมโยงอนุภูมิภาค GMS จากทั้งประเทศสมาชิก ประเทศพัฒนาแล้ว (เช่น ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย ฯลฯ) และองค์การระหว่างประเทศ แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีปัญหาอยู่หลายประการ ได้แก่

- ระบบโครงสร้างพื้นฐาน (เช่น ระบบเส้นทางคมนาคมขนส่ง) ยังไม่เพียงพอและที่มีอยู่จำนวนมากก็มีปัญหาเรื่องคุณภาพ เส้นทางจำนวนมากมีการชำรุดทรุดโทรม หรือการก่อสร้างที่ไม่ได้มาตรฐาน ทำให้การขนส่งยังมีอุปสรรคอยู่มาก ยกตัวอย่าง เช่น การขนส่งสินค้าระหว่างเชียงของ - ห้วยทราย ยังต้องใช้เรือบรรทุกข้ามฟาก ซึ่งใช้เวลานาน นอกจากนั้น เส้นทางสายหลัก ห้วยทราย - บ่อเต็นก็ยังมีปัญหาถนนชำรุดทรุดโทรมใช้งานได้ไม่เต็มที่
- กฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ยังมีความลึกลับและไม่ได้ถูกนำไปใช้อย่างเต็มที่ อันที่จริงแล้วปัญหาในส่วนนี้ไม่ได้เกิดจากความไม่เพียงพอของกฎระเบียบและข้อบังคับมากเท่ากับการทำให้กฎระเบียบที่มีอยู่เกิดประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ ปัญหาสำคัญที่พบ คือ ช่องว่างของความเข้าใจและแนวปฏิบัติระหว่างเจ้าหน้าที่ส่วนกลางและเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่กฎระเบียบต่างๆ จำนวนมากไม่ได้ถูกนำไปสร้างให้เกิดความเข้าใจที่ครอบคลุมและเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานในระดับท้องถิ่น ทำให้กฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกด้านการค้ากลายเป็นข้อจำกัดในการไหลเวียนของสินค้า นอกจากนั้นยังมีช่องว่างของความเข้าใจระหว่างภาคเอกชนกับภาครัฐ โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับกฎระเบียบและแนวปฏิบัติในการขนส่งสินค้า
- การข้ามพรมแดน (Border Crossing) ยังเป็นปัญหาหลักในโครงข่ายโลจิสติกส์ของอนุภูมิภาคจากการวิเคราะห์ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าจากแหล่งผลิตจนถึงตลาด พบว่า ค่าใช้จ่ายจะเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดในทุกๆ ครั้งที่มีการข้ามพรมแดน นอกจากนี้ พรมแดนยังเป็นจุดที่ทำให้เกิดความล่าช้าและการเสียเวลามากที่สุด
- ปัจจุบันการค้าข้ามแดน (Transit trade) ในอนุภูมิภาคยังมีค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับการค้าชายแดน (Border trade)

ทำให้ความพยายามในการปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ในอนุภูมิภาคไม่ได้มีมากเท่าที่ควร และมีความไม่ชัดเจนว่าใครเป็นคนควบคุมการไหลเวียนของสินค้า ผู้ค้าชายแดนหรือบริษัทขนาดใหญ่

- การจะเชื่อมโยงทั่วทั้งอนุภูมิภาคเข้าด้วยกันได้ทุกประเทศสมาชิกจะต้องมีความสามารถและความกระตือรือร้นในการเชื่อมโยงหากมองอนุภูมิภาคจากแนวคิดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ห่วงโซ่อุปทานในระดับอนุภูมิภาคจะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากทุกจุดในห่วงโซ่อุปทานไม่มีปัญหาแต่หากเกิดปัญหาขึ้น ณ จุดใดจุดหนึ่งหรือในประเทศสมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่งแล้ว จะทำให้ประสิทธิภาพโดยรวมของห่วงโซ่อุปทานในภูมิภาคมีปัญหาสถานการณ์ปัจจุบัน คือ การไหลเวียนของสินค้าในบางประเทศยังคงมีปัญหาอยู่ เช่น ต้นทุน (ทั้งที่เป็นตัวเงินและเวลา) สูงขึ้นอย่างมากจากการขนส่งผ่านประเทศสมาชิกบางประเทศ

ข้อเสนอแนะ

ถึงแม้ประเทศไทยจะมีความก้าวหน้าด้านโลจิสติกส์ในระดับที่ค่อนข้างดี มีนโยบายโลจิสติกส์ที่ชัดเจน แต่การจะเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์ในระดับอนุภูมิภาคประเทศสมาชิกทุกประเทศจำเป็นต้องมีนโยบายโลจิสติกส์ที่สอดคล้องกัน ประเทศไทยควรผลักดันให้เกิดกรอบความร่วมมือด้านโลจิสติกส์ในระดับอนุภูมิภาค เพื่อให้เกิดการกำหนดมาตรฐานด้านโลจิสติกส์ร่วมกัน

ควรมีการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในโครงข่ายคมนาคมของอนุภูมิภาค ระบบโลจิสติกส์จะเกิดขึ้นได้จากความจำเป็นในการขนส่งสินค้าอุตสาหกรรมจากจุดการผลิตหนึ่งไปสู่จุดอื่นๆ หากไม่มีอุตสาหกรรมเกิดขึ้น ก็ไม่มีความจำเป็นต้องสร้างระบบโลจิสติกส์เชื่อมโยงจุดต่างๆ ดังนั้นการสร้างแหล่งอุตสาหกรรม (Industrial node) ที่จะทำให้เกิดการบริการด้านโลจิสติกส์จึงเป็นสิ่งจำเป็น

2 สถานะและโอกาสด้านการค้าและการลงทุนจากการเชื่อมโยงระหว่างไทยกับมณฑลทางตอนใต้ของจีน

ภาคตะวันตกของจีน (ซึ่งรวมถึงมณฑลทางตอนใต้ที่เชื่อมโยงกับอนุภูมิภาค GMS และอาเซียน เช่น กวางสี และยูนนาน) ประกอบด้วย 6 มณฑล 1 มหานคร และ 5 เขตปกครองตนเอง ซึ่งถือเป็นภูมิภาคที่ยากจนที่สุดเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ เพื่อยกระดับการพัฒนาภาคตะวันตก และลดช่องว่างความเจริญ รัฐบาลจีนได้มีนโยบายมุ่งตะวันตก (Go-West Policy) นับตั้งแต่ปี 2000 เป็นต้นมา ซึ่งนโยบายดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ GDP ของภาคตะวันตกมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และเจริญเติบโตสูงกว่าระดับเฉลี่ยของประเทศในปัจจุบัน มณฑลภาคตะวันตกที่มีความสำคัญในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับ GMS และอาเซียน คือ มณฑลยูนนาน และกวางสี ยูนนานนั้นถือได้ว่าเป็นประตูสู่ GMS (gateway to GMS) ส่วนมณฑล กวางสีถูกจัดวางให้เป็นประตูสู่อาเซียน (gateway to ASEAN)

(นอกเหนือไปจากประเด็นด้านโลจิสติกส์) ควรมีการสร้างระบบเครือข่ายระหว่างคู่ค้า ตัวอย่างเช่น ถ้ามองการเชื่อมโยงระหว่างไทยกับจีนตอนใต้ ต้องมองให้เห็นว่าเครือข่ายคู่ค้าอยู่ตรงไหนเนื่องจากถ้าเครือข่ายคู่ค้าไม่ชัดเจนจะเป็นเรื่องยากที่จะสร้างศูนย์กระจายสินค้าในประเทศจีน ได้ตรงจุด

ประเด็นเรื่องการอำนวยความสะดวกและลดต้นทุน ณ บริเวณที่มีการข้ามพรมแดน ควรมีการผลักดันในกรอบของอาเซียนด้วย (ไม่เฉพาะภายใน GMS) เนื่องจากปัญหาดังกล่าวมีผลอย่างมากต่อประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของภูมิภาคภายใต้กรอบประชาคมอาเซียนในปี 2015

ควรมีแนวทางในการสนับสนุนให้บริษัทท้องถิ่นสามารถพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานของตน ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพโดยรวมต่อห่วงโซ่อุปทานในระดับภูมิภาค

มณฑลยูนนาน

มณฑลยูนนานมีพื้นที่ 390,000 ตร.กม. มีประชากร 43.14 ล้านคน มีภูมิประเทศที่เป็นภูเขา (93%) ทำให้ไม่ค่อยมีทางรถไฟ เนื่องจากการก่อสร้างทำได้ยากลำบาก และมีต้นทุนสูง ยูนนาน มีพื้นที่ติดกับ 3 ประเทศคือ พม่า ลาว และเวียดนามและไม่มีทางออกสู่ทะเลมีความเข้าใจว่าการเชื่อมโยงระบบคมนาคมขนส่งระหว่างไทยกับมณฑลยูนนานจะเกิดประโยชน์อย่างมากด้านการค้าการลงทุน อย่างไรก็ตามมีข้อจำกัดที่สำคัญที่ควรพิจารณา เมื่อก้าวถึงการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับยูนนาน ได้แก่

- ยูนนานมีขนาดเศรษฐกิจเล็กเมื่อเปรียบเทียบกับมณฑลภาคตะวันตกอื่นๆ (เช่น กวางสี และเสฉวน) โดย GDP ของยูนนาน (ปี 2008) อยู่ที่ 570,010 ล้านดอลลาร์ จัดเป็นอันดับที่ 23 จาก 31 มณฑล
- ภาคการค้าระหว่างประเทศของยูนนานค่อนข้างเล็ก เมื่อเทียบกับมณฑลอื่นๆ โดยในปี 2008 ยูนนานมีมูลค่าการค้าระหว่างประเทศเพียง 9,599 USD จัดเป็นอันดับที่ 24 จากทั้งหมด 31 มณฑล
- ประเทศคู่ค้าที่สำคัญของยูนนาน 3 อันดับแรก คือ พม่า เวียดนาม และอินเดีย (ม.ค. - ต.ค. 2009) ไทยยังมีการค้ากับยูนนานค่อนข้างน้อย โดยที่มูลค่าการค้ากับไทยอยู่ในอันดับ 9 ซึ่งนับว่าค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่ค้าอื่นๆ ของยูนนาน

ในการกำหนดยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับจีนตอนใต้ ประเทศไทยมองว่ายูนนานเป็นตลาดหลัก แต่ควรมองยูนนานเป็นประตูหรือทางเชื่อมไปสู่มณฑลอื่นๆ ที่ศักยภาพมากกว่า ทั้งนี้เพราะยูนนานเป็นมณฑลที่อยู่ใกล้กับไทยมากที่สุดและมีการเชื่อมโยงกันแล้วด้วยโครงข่ายถนนและการคมนาคมทางน้ำ

มณฑลกวางสี

กวางสีมีพรมแดนติดกับประเทศเวียดนามเป็นมณฑลจีนตะวันตกเพียงแห่งเดียวที่ติดกับทะเลและมีท่าเรือน้ำลึกถึง 3 แห่ง คือ Fangcheng Gang, Qinzhou, และ Beihai/กวางสี ถือว่า

เป็นดินแดนที่มีบรรยากาศความเป็นอาเซียนอย่างมาก สิ่งนี้เริ่มมาจากเมื่อหนานหนิง (เมืองหลักของมณฑลกวางสี) ถูกเลือกจากรัฐบาลจีนให้เป็นเจ้าภาพจัดงานแสดงสินค้า China-ASEAN Expo ในเดือนตุลาคมปี 2004 หลังจากนั้นมาก็มีการแสดงสินค้าของประเทศอาเซียน 10 ประเทศเป็นประจำทุกปี

มณฑลกวางสีมีศักยภาพที่ดีกว่ายูนนานหลายประการที่สามารถอาจจะเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับการค้าและการลงทุนของไทยได้ ประการแรก กวางสีมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่กว่ายูนนาน โดยในปี 2008 GDP ของกวางสีอยู่ที่ 717.1 ล้านดอลลาร์ ประการที่สอง กวางสีมีการเชื่อมโยงทางการค้าระหว่างประเทศมากกว่ายูนนาน โดยมีมูลค่าการค้ารวม 13.28 พันล้าน USD และประการที่สาม กวางสีมีเส้นทางการค้าหลายเส้นทาง มีท่าเรือน้ำลึกถึงสามแห่งจึงสามารถเข้าถึงได้ทั้งทางบกและทางทะเล ระยะทางจากท่าเรือ Fangcheng ถึงกรุงเทพฯ คือ 1,439 ไมล์ ส่วนทางหลวงกรุงเทพฯ-หนานหนิง ซึ่งมีระยะทาง 1,769 กม. ก็สามารถใช้เชื่อมโยงทางบกได้ นอกจากนี้ ยังสามารถใช้เป็นเส้นทางการค้ากับกวางเจา (ซึ่งเป็นมณฑลที่ไทยมีการค้าด้วยมากที่สุดในทุกมณฑลของจีน) โดยที่เส้นทางกรุงเทพฯ - หนานหนิง - กวางเจา มีระยะทางรวมเพียง 2,578 กิโลเมตร ซึ่งมีระยะใกล้กว่าเส้นทางกรุงเทพฯ - คุนหมิง - กวางเจาที่มีระยะทาง รวมถึง 3,524 กิโลเมตร

ประเด็นที่ควรตระหนักในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับจีน

ความพยายามในการสร้างกฎระเบียบด้านการค้าการลงทุน (กรอบภูมิภาคและอนุภูมิภาค) เพิ่มจากที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นไม่มีความจำเป็นมากนัก ปัญหาปัจจุบันอยู่ที่จะทำอย่างไรที่จะทำให้กฎระเบียบเหล่านั้นมีประสิทธิภาพและถูกนำไปใช้อย่างเต็มที่

ควรหาทางถ่ายทอดประสบการณ์ของภาคเอกชนไทยที่ประสบความสำเร็จในการค้าและการลงทุนในจีน (เช่น กรณีกลุ่มน้ำตาลมิตรผล บริษัท ไทยเพรสซิเดนทึฟูดส์ (ผู้ผลิตบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปมาม่า) บริษัท ECI-Metro ฯลฯ) สู่ภาคธุรกิจไทย เพื่อให้ นักธุรกิจไทยมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการค้าการลงทุนในจีน

TRF POLICY RESEARCH UPDATE!

1 โครงการวิจัย “จำนวนแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือจากประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา ในอนาคตและความต้องการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือสำหรับภาวะสังคมผู้สูงอายุ” โดย... ดร.ธนะพงษ์ โพธิ์ปิติ (คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยนี้ คือ เพื่อศึกษาถึงความสามารถในการใช้แรงงานต่างด้าว ในการช่วยบรรเทาปัญหาการลดลงของผลผลิตอันเกิดจากภาวะสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยงานวิจัยชิ้นนี้ได้มีข้อค้นพบที่น่าสนใจหลายประการ

- การคาดการณ์จำนวนแรงงานต่างด้าวในอนาคตโดยใช้แบบจำลองแรงโน้มถ่วง (Gravity Model) พบว่า แรงงานต่างด้าวจะเพิ่มขึ้นปีละ 3.6 เปอร์เซ็นต์ หรือประมาณ 6 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2572
- จากการประมาณการความสามารถในการทดแทนกันระหว่างแรงงานไทยกับแรงงานต่างด้าวด้วยฟังก์ชันการผลิตในระดับจังหวัดของประเทศไทยในรูปคือบดักกลาส (Cobb-Douglas Production Function) พบว่าแรงงานต่างด้าว 1 คน มีความสามารถเท่ากับแรงงานไทย 0.58 คน
- จากการจำลองเลขชี้กำลังได้แบบจำลองการเจริญเติบโตโซโลว์และแรนซี พบว่า แรงงานต่างด้าวไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาการลดลงของ GDP ต่อหัวได้ในช่วง 40 ปีข้างหน้า ทั้งนี้ เนื่องจากแรงงานต่างด้าวมีประสิทธิภาพการผลิตต่ำกว่าแรงงานไทย อีกทั้งแรงงานต่างด้าวทำให้สัดส่วนปัจจัยทุนต่อแรงงานต่ำลง

หมายเหตุ : ดาวน์โหลดรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้ใน <http://prp.trf.or.th/policyresearch.aspx>

2 โครงการวิจัย “ผลของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจภายใต้ระบบบำนาญในรูปแบบต่างๆ” โดย... ดร.กรกฤษณ์ ชิวะตระกูลพงษ์ (คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

งานศึกษาชิ้นนี้ศึกษาถึงรูปแบบของระบบบำนาญที่จะส่งผลกระทบต่อประเทศในแง่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยพิจารณาระบบบำนาญ 3 แบบคือ 1) แบบไม่เป็นทางการ 2) แบบบังคับที่มีการจัดการโดยรัฐ และ 3) แบบผสมระหว่างแบบไม่เป็นทางการและแบบบังคับที่มีการจัดการโดยรัฐ โดยได้เพิ่มบทบาทของรัฐในการนำเงินที่จัดเก็บเข้าระบบบำนาญไปลงทุนด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มการสะสมทุนมนุษย์ ผลการศึกษา พบว่า ระบบบำนาญภาคบังคับที่มีการจัดการโดยรัฐจะมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ ปริมาณการออม ปริมาณผลผลิตและปริมาณทุนต่อหนึ่งหน่วยแรงงานในวิถีสมดุลของการเติบโตสูงที่สุด ซึ่งผลที่ได้นี้สอดคล้องกับผลการศึกษาจากการใช้วิธีการเชิงตัวเลขโดยข้อมูลของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2523 - 2551 และถ้าพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุหรือการเปลี่ยนแปลงจำนวนเงินที่บุตรให้ เพื่อเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่มีต่อแบบจำลอง การศึกษาด้วยวิธีการเชิงตัวเลขยืนยันว่าระบบบำนาญภาคบังคับที่มีการจัดการ โดยรัฐจะส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากระบบบำนาญแบบไม่เป็นทางการ หรือแบบผสมจะพึ่งพิงเงินที่ได้จากการเลี้ยงดูจากบุตร ซึ่งมาจากการสะสมการออมและการสะสมทุนของประชากรวัยทำงานในปัจจุบัน อันส่งผลให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง

หมายเหตุ : ดาวน์โหลดรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้ใน <http://prp.trf.or.th/policyresearch.aspx>

3 โครงการวิจัย “ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีต่อแบบแผนการบริโภคของครัวเรือนไทย” โดย... ผศ.ดร.สมประวิณ มั่นประเสริฐ (คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

งานวิจัยชิ้นนี้ ศึกษารูปแบบการบริโภคของครัวเรือนไทยที่อาจจะเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่า หากอายุเป็นตัวกำหนดรูปแบบการบริโภคแล้ว เมื่อโครงสร้างสังคมก้าวเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ การบริโภคน่าจะเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น การคาดการณ์รูปแบบการบริโภคจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้เกิดการปรับตัวในด้านโครงสร้างการผลิต (สินค้า และบริการ) ที่จำเป็นเพื่อตอบสนองต่อรูปแบบการบริโภคดีดังกล่าว ข้อค้นพบที่สำคัญของงานวิจัยชิ้นนี้ ได้แก่

- การมีอัตราการเติบโตของรายได้ที่สูงกว่าของกลุ่มคนชราสูงในช่วงแรกจะทำให้มีความต้องการส่วนเพิ่มมากขึ้นในการบริโภคสินค้าประเภทเครื่องเรือน ยานพาหนะและอื่นๆ
- หากเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นต่อแบบแผนการบริโภคเมื่อครัวเรือนมีรายได้เติบโตในอัตราต่างกันจะพบว่า การที่ระบบเศรษฐกิจมีอัตราเติบโตของรายได้ที่แท้จริงในระดับต่ำกว่าปกติจะทำให้สัดส่วนค่าใช้จ่ายในเครื่องเรือนสุขภาพ ยานพาหนะ บ้านเหิงและสังคมและอื่นๆ เพิ่มขึ้นในอัตราที่ช้าลง

งานวิจัยชิ้นนี้เสนอว่า ความไม่สมดุลระหว่างอุปทานและอุปสงค์ของระบบเศรษฐกิจอาจเกิดขึ้นได้ หากผลิตภาพการผลิตของแรงงานเพิ่มขึ้นไม่เพียงพอกับจำนวนแรงงานที่ลดลง หรือกระบวนการผลิตของประเทศเน้นไปที่ประเภทสินค้าและบริการที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับสภาพแวดล้อมโครงสร้างทางเศรษฐกิจ/สังคมที่จะเปลี่ยนแปลงไป จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว

หมายเหตุ : ดาวน์โหลดรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้ใน <http://prp.trf.or.th/policyresearch.aspx>